

### Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1918 kl. 12 m.

*Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande  
nr 13 i anledning av väckt motion om skrivelse  
till Kungl. Maj:t angående utredning rörande livs-  
medelsproduktionens allmänna läggning m. m.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga *Motionen.* utskott hänvisad motion, nr 278, har herr *Lindman* m. fl. hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta en skyndsam och allsidig *utredning rörande dels* den allmänna läggning av vår livsmedelsproduktion och dennas fördelning på olika produktionsgrenar, enkammerligen på vegetabiliska och animaliska födoämnen, som med hänsyn till kända förhållanden och till de erfarenheter, som under nu rådande kristid vunnits hos oss eller i andra länder, kan anses mest önskvärd, *dels ock* de åtgärder i produktionsstödjande och produktionsreglerande riktning, som med hänsyn härtill kunna bliva påkallade från statens sida för att göra vår folkförsörjning i största möjliga mån oberoende av främmande länder.»

Med avseende på motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Det huvudsakliga syftet med förevarande motion är att avvägbringa en utredning rörande förutsättningarna för vår livsmedelsproduktion, varigenom hithörande frågor kunna allsidigt och i ett sammanhang belysas. Därvid bör, framhålla motionärerna, uppmärksamheten vara inriktad på huru kristidens erfarenheter på bästa sätt skola kunna tillgodogöras för framtiden. Med utgångspunkt härifrån *Utskottet.*

bör en omsorgsfull prövning äga rum rörande möjligheterna för den inhemska produktionens främjande på olika områden, så att bestämda förslag och planer kunna framläggas för dess ordnande på ett sådant sätt, »att vi, om det åter gäller att lita till oss själva, må hava vår folkförsörjning säkrast möjligt grundad i den svenska jorden». De olika produktionsgrenarnas inbördes betydelse för folknäringen bör i sådant syfte noggrant avvägas, och produktionen »så inriktas på vissa levebrödsartiklar, att mängder av dessa i hushålls sak komma att stå i lämplig proportion till folkets behov av desamma». Därför bör undersökningen »söka bringa största möjliga klarhet över alla de spörsmål, som stå i samband med vår framtida jordbruksproduktion och dess med hänsyn till den egna folkförsörjningen önskvärda läggning, ävensom rörande de åtgärder i såväl stödjande som reglerande riktning, som från statens sida kunna och böra vidtagas i syfte att giva produktionen denna läggning». Motionen angiver vidare de detaljfrågor, som enligt motionärernas förmenande böra ingå i den begärda utredningen.

Vid behandlingen av de frågor, som beröras i här ifrågavarande motion, anser sig utskottet böra hänvisa till 1916 års riksdagskrivelse, nr 169, i vilken riksdagen i anledning av väckta motioner anhöll, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning snarast möjligt angående de åtgärder, som från det allmännas sida må kunna ytterligare vidtagas för jordbrukets främjande, varvid uppmärksamheten särskilt borde ägnas åt vissa i skrivelsen närmare berörda spörsmål.

De härmed åsyftade frågorna gällde spannmålslagerhus, potatisodlingens främjande i samband med inrättande av potatistorkerier, varvid framhölls den torkade potatisens betydelse som ersättare av utländska foderämnen. Vidare underströks den stora betydelsen av beteskulturens ytterligare utveckling och slutligen vikten av kylhusfrågans ordnande. Vad särskilt frågorna om lagerhus och potatistorkerier angår, ha åtgärder redan av statsmakterna vidtagits.

I den mån, som förevarande motion berör i ovannämnda riksdagsskrivelse avhandlade spörsmål, synes den utskottet ej böra föranleda någon kammarens åtgärd, då utskottet anser det obehövt att i dessa frågor ånyo till Kungl. Maj:t avlåta någon skrivelse.

Motionärerna hava vidare föreslagit utförselbevisinstitutionens införande såsom medel att främja brödsädesodlingen. Frågan om en utredning angående utförselbevis bragtes senast år 1916 genom

en motion, nr 77, i andra kammaren under riksdagens prövning, men i enlighet med bevillningsutskottets hemställan (betänkande nr 6) föranledde motionen icke någon riksdagens åtgärd. Vid detta förhållande och då motionärerna icke påvisat några omständigheter, som bragt frågan i nytt läge, finner utskottet ingen anledning att tillstyrka kammaren att intaga någon annan ställning till frågan nu än 1916.

Motionens huvudsyfte att åstadkomma en allsidig utredning om den allmänna läggningen av vår livsmedelsproduktion och dennas fördelning på vegetabiliska och animaliska födoämnen, med särskild hänsyftning att göra vår folkförsörjning i största möjliga mån oberoende av främmande länder, finner utskottet beaktansvärt. En dylik undersökning med tillgodogörande av de erfarenheter, kristiden i berörda avseenden givit oss, torde bliva av bestående värde. Därigenom skulle en enhetlig planläggning av densamma kunna beredas för framtiden och möjlighet givas att på en gång överblicka alla de viktiga frågor, som tillsammans konstituera vårt folknäringsproblem. Utskottet vill dock framhålla, att de åtgärder i produktionsreglerande syfte, som av en dylik undersökning kan påkallas, på intet sätt böra få karaktären av en tvångsreglering av jordbruksproduktionen. Det synes utskottet också nödvändigt att framhålla, att statens produktionsstödjande och produktionsreglerande åtgärder så avvägas, att vårt lantbruk ej tvingas in på vägar, som äro national-ekonomiskt förlustbringande eller äventyra jordbrukets naturliga och sunda utveckling.

De olika punkter, som uppräknas i det i motionen närmare utvecklade produktionsregleringsprogrammet och om vilka utskottet i det föregående ej uttalat sig, anser utskottet i allmänhet böra komma under övervägande, i den mån de beröras av den förut angivna huvudsynpunkten. Sålunda bör en undersökning, huruvida icke vid sädesförädlingen med framgång kan eftersträvas sorter av bättre kvalitet, icke sakna betydelse för lösningen av frågan om brödsädesproduktionens uppehållande. Införandet av oljeväxter i odlingen är likaledes ett spörsmål, som med hänsyn till dess betydelse för den inhemska fettproduktionen förtjänar att övervägas.

Frågan om omsättningen av livsmedelsprodukter inom landet hör vidare till dem, som i hög grad äro förtjänta av statsmakternas uppmärksamhet. Enligt utskottets mening är det av vikt, att denna omsättning i möjligaste mån ordnas så, att konsumenter och producenter antingen direkt eller i varje fall utan alltför många mellan-

händer kunna träda i beröring med varandra. Att i detta avseende de nuvarande förhållandena lämna rum för åtskilliga anmärkningar, lärer näppeligen kunna bestridas, och anser utskottet, att en eventuell utredning bör taga sikte även på denna angelägenhet. Därjämte bör övervägas, huru ett planmässigt ordnande av förbindelserna mellan landets överskotts- och underskottsområden för de olika produkterna skulle kunna åvägabringas.

Vad slutligen beträffar de delar av den officiella statistiken, som beröra hithörande frågor, ligger det i öppen dag, att det vore en fördel, om densamma vore så organiserad, att för varje tid lätt kan vinnas en god översikt över folkförsörjningens allmänna ställning. Även denna fråga torde därför i enlighet med de av motionärerna angivna riktlinjerna böra tagas under övervägande.

För den omprövning av här ovan berörda spörsmål, som utskottet för sin del anser sig böra förorda, finner emellertid utskottet ej nödigt, att någon ny utredning igångsättes vid sidan av den, varom redan framställning till Kungl. Maj:t blivit gjord. Då genom 1916 års skrivelse, nr 169, en utredning blivit begärd angående åtgärder för jordbrukets främjande, vilka åtgärder stå i nära samband med dem, som nu ytterligare påyrkas, synes det, som om de spörsmål, vilka enligt utskottets mening i anledning av förevarande motion böra komma under omprövning, med fördel kunna inbegripas i nyssnämnda redan begärda utredning.

Med anledning av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville an hålla, att Kungl. Maj:t vid utförandet av den i 1916 års riksdagsskrivelse, nr 169, begärda utredningen måtte beakta de spörsmål, som utskottet här ovan angivit.

Stockholm den 25 april 1918.

På utskottets vägnar:

**E. MOBERGER.**

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar Moberger, Sjögren, Sandberg, \*) Sköld, Billqvist, Fast, Sundling, Andersson i Eliantorp, Schill och Svedberg. \*)

\*) Icke närvarande vid justeringen.